

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare DUMINECA

<p>Prețul Abonamentului : Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 10 coroane " " " " pe 1/2 an . . . 5 " " " România și străinătate pe an . . . 14 franci " " " " pe 1/2 an 7 " "</p>	<p>Prețul inserțiunilor : Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte; 6 cor., până la 200 de cu- vinte, 8 cor. de aci în sus 10 cor.</p>	<p>Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ“; care băni de prenumerațiune și inserțiuni la ADMINISTRAȚIA Bibliotecii și Tipografiei diecesane în Caransebeș</p>
--	--	--

Nr. 193. Pres. ex 1895.

NICOLAE

din îndurarea lui Dumnezeu Episcop al Eparhiei greco-orientale române a Caransebeșului.

Dar și pace dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Isus Cristos.

Iubit cler și popor diecesan !

Mare și neobicinuită bucurie a produs Nascerea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos în ceriu și pe pământ, la păstori și turme, la bătrâni și tineri, la bogăți și săraci, la totă suflarea omenescă. Și cum să nu se bucure lum-a întregă, când Domnul Christos a venit în lume ca Dumnezeu și om, ca să facă lumină împrăștiind întunecul orbiei, al păcatului și al stricăciunii, în care inota lumea la venirea lui; a venit în lume, ca să tacă să domnescă virtutea, adevărul, dreptatea, libertate cea nefățirită, și iubirea, care e temelul tuturor lucrurilor celor bune; a venit în lume, ca să facă pre omul, om, după chipul Celui ce l'a zidit pre el, dându-i putința adevărului mijlăcele, ca să fie deseversit precum Tatăl din ceriuri deseversit este.

Da, iubiților, mare bucurie a fost în lume atunci, când chiar și filosofi sau magii dela răsărit, încă veniră la Vitleem, ca să se închine nou născutului prunc din iesle, aducându-i daruri: aur, smirnă și tămâie; chiar și magii, dic, cei mai învățați oameni, cei mai vestiți filosofi dela răsărit, mișcați de puterea și strălucirea covârșitoare dumnezească, încă se vedură îndemnați să se închine filosofului prunc, filosofului ceresc, filosofului tuturor filosofilor.

Căci să nu ne întrebăm: ce s'ar fi ales de lume, fără de acel prunc nou născut din Vitleem? De sigur ea ar fi rămas, ca și mai înainte,

tot numai o noapte întunecată plină de păcătoși, de sălbatăci și de fărădelegi. Ce s'ar fi ales mai încolo de viața noastră fără de acela, care însuși este calea, adevărul și viața? ce în sfârșit de inimile noastre ajunse în necazuri și suferințe grele, fără de numele cel sfânt al lui Iisus, care însuși e lumina, razimul și mângâierea celor lipsiți și neputincioși?

Să ne bucurăm deci și noi, iubiților, și să serbăm această mare și sântă zi a Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos cu evlavie cuvenită creștinescă, mai vârtos că ea e cea dintâi și mai alesă între toate sărbătorile domnesci ale bisericii noastre. Nu-i vorbă, Muntele Taborului, unde Fiul omului s'a schimbat la față, Ierusalimul, unde a pățimit, Golgota, unde a murit, Muntele Olivilor, de unde s'a înălțat la ceriu, — toate aceste locuri, pe unde Mântuitorul a săvârșit lucrările cele mari și sante ale mântuirii neamului omenesc, ne sânt noauă sante și alese; Vitleemul însă este și rămâne totuși cel mai ales, pentru că de acolo Mărirea Domnului întâia-și dată a strălucit pe pământ.

Dar, iubiților, vremile sânt grele, se va dice, și necazurile oamenilor multe și apăsătoare, cum să ne putem noi însufleți de bucurie în astfel de împregiurări dureroase? Cum să se potă împăca bucuria cu mâhnirea și întristarea, în inimile noastre cele necăjite?

Și totuși se pote, iubiților, cel puțin pentru marea și sânta sărbătoare a Nașterii Domnului, atât în coliba săracului, cât și în casa bogatului dacă vom stărui cu totadinsul a afla, a astupa, sau cel puțin a micșora isvorul necazurilor și nenorocirilor omenesci.

*

E prea adevărat, iubit cler și popor, că vremile în cari trăim noi, sânt foarte grele și îngrigitoare și necazurile, ce ne impresără și ne apasă inimile, cresc și se sporesc ca năsipul mării atât pentru singuratici, cât și pentru biserica și poporul

nostru preste tot. Dar aceea încă e adevărat, iubitorilor, că vremile și mai înainte au fost grele, pentru că grele le fac oamenii, eară necazurile nici odată nu vor încetă, până vor fi oameni pe pământ; pentru că, cum se vede, omul și necazul sunt strîns legați între sine, încât unul fără altul nu poate să fie. Pentru aceea totă ziua își are greutățile sale, totă casa necazurile sale, și totă inima durerile sale. Acesta ne arată experiența de toate zilele, precum și aceea, că omul însuși poartă vina, în partea cea mai mare, a tuturor greutăților, necazurilor și nenorocirilor sale.

Vreți, iubitorilor, dovedi despre acesta? Ascultați!

Dacă omul lenș nu lucră nimic, nu îngrijesce de casa și familia sa și mai pre urmă ajunge la lipse și sărăcie, au nu el e de vină? Dacă omul bețiv în urma nesătișelor beuturi spiritose, produce gălceavă în casă, își nefericesce familia, își ruinează sănătatea și averea, au nu el este de vină? Dacă risipitorul, ușor la minte și fără socotelă, își perde averea părintescă, înstrăinându-și pământurile unul după altul, în sfârșit ajunge și el la sapă de lemn, au nu el e de vină? Dacă sgârșitul, în mijlocul comorei averilor sale stă să peră de fome; eară lacomul fără milă de omenime, despoind pre cei săraci își trage ura și disprețul oamenilor, au nu ei sînt de vină? Dacă cel destrănat își inveninează trupul grăbindu-și mărta; cel sumet și fudul își mistuesce puterile în sbuciumări zădarnice, au nu ei sînt de vină? Dacă cei fără de lege, făcătorii de rele, ajung la pedepse grele; cei pismătareți, reuțacioși, clevetitori, mincinoși, își perd creditul și numele cel bun, se ved părăsiți de totă lumea, au nu ei sînt de vină? Ba da, iubitorilor, ei înșiși poartă vina la toate urmările nefericite, câte le trage după sine purtarea lor cea păcătăsă și destrăbălată.

Vicța omului, iubitorilor, e o muncă, o luptă fără preget și sfârșit pentru asigurarea vieții și a scopurilor orînduitei sale. Omul fără muncă sau luptă, adică fără mișcare, e numai o mortăciune, asemenea unei ape stătătoare, sau unui lac clocit plin de miasme otrăvitoare. Căci, dacă apa stând se strică și se otrăvește, apoi cu cât mai vîrtos omul înțelenit?

Se dice, iubitorilor, și cu drept cuvînt se dice, că omul după cum își fierbe așa mănăncă, și cum își așterne, așa dîrme. Va să dică: după cum își croiesce sôrtea, așa o duce până la sfârșitul vieții sale. Totul atîrnă dar dela croială, eară croiala însuși dela croitoriu. Dacă croitorul e un om înțelept și iscusit, bine deprins și cu tragere de inimă în ale croitului, atunci și haina lui va fi potrivită, bună de purtat și de folosit; eară din contră, ea va fi o haină prîstă și de risul altora.

Mai încolo, vedem pre economul cel harnic, că dacă el își ară, grapă, seamănă pământul și sêvrșesce toate celelalte lucrări la vremea cuvenită, atunci și secerișul și culesul aceluia încă va fi înbelșugat și îmbucurătoriu; eară din contră va fi slab

și neindestalitoriu. Și cele ce se dic aici despre economul de pământ, se înțeleg totodată despre toți oamenii din ori-ce poziție a vieții sociale.

Urmează deci din toate acestea acel mare adevăr: că omul, după Dumnezeu, însuși este croitorul sorții sale pe acest pământ!

Nu e vorbă iubitorilor, nu totdeauna toate atîrnă dela voia și destoinicia omului muncitoriu, sînt și alte împregiurări, care trag dîngă preste socotelă lui, precum sînt la econom de exemplu: seceta, ploile prea multe, potôpele și alte nenorociri elementare de acestea, care cum am dis, nu atîrnă dela voia omului, ca să se întempe. Ele se întemplă după voia lui Dumnezeu, după cursul cel firesc al lucrurilor hotărit de Dumnezeu. Dar totuși se poate dice, că aceste întemplări sînt mai rari, cele mai multe sînt acelea, care mai mult, mai puțin atîrnă dela voia, iscusința și stăruița omului muncitoriu, și luptătoriu.

Pentru aceea vedem adeseori, că unii oameni din săraci și lipsiți, ce au fost, se ridică și se înalță la stări avute și dignități înalte; și din contră alții, din oameni avuți și cu poziții alese, cad, își pierd starea și averea și ajung mai pe urmă la cerșit și încă dela aceia, pe cari ei mai înainte îi desprețuiau uitându-se la ei preste umeri.

Și cele ce să dic aici, și să mai pot dice în sute și mii de alte casuri despre oamenii singuratici, se înțeleg iubitorilor, și despre familii, corporațiuni, ba chiar și despre popore întregi, țeri și împărății. Și acestea încă cad, se sting și apun cu totul depre fața pământului. Câte din cele mai vestite și mai puternice popore și împărății de odinioară, ađi nu mai sînt, ele au apus de mult încât nici urmele nu li se mai ved, nici numele nu li se mai pomenesce.

*

Iată, iubit cler și popor, cum trebuie să privim noi greutățile, necazurile și suferințele vieții omenești, ca aceea adecă, ce sînt ele în adevăr, va să dică: ca pe unele ce isvoresc din patimile și slăbiciunile omenești din inima cea stricată a omului, precum isvoresc cele bune din inima cea bună a lui. Pentru că tot binele are urîni bune, și tot rîul are urmări rele. Așa aduce cu sine rînduială lui Dumnezeu și legea firii, sădită de Dumnezeu în inima omului. Dat'a Dumnezeu omului voie liberă, să facă ce-i place; datu-ia însă totodată și minte, ca să cunoscă binele, și să-l aleagă din rîu:

Sciți, iubitorilor, că aurul în foc se lămuresce, eară omul în cuptoriul necazului. Să nu ne spăriem deci de greutățile și necazurile lumii acesteia, și să nu cădem cu inima, ci tari în credința noastră strămoșescă să luptăm în contra lor cu armele credinții, ale moralei și ale științii, să stăruiam a le seca isvorul, prin stêrpirea patimilor și slăbiciunilor din inimile noastre, sau cel puțin să le înfrîngem și împuținăm, și atunci vom avé pace și

vom pute serba S. S. Sărbători ale Nașterii Domnului nostru Iisus Christos, ba și celelalte sărbători prescrise de biserică, totdeauna în liniște și deplină bucurie sufletescă.

Minte, minte, iubitorilor, să ne dea Dumnezeu și tăria inimii, și atunci lesne vom învinge toate încercările grele, de cari suferim. Căci de am fi avut noi mai multă minte în trecut, de sigur nu am avea să ne luptăm ași cu atâtea neazuri și neajunsuri, câte ne împulzesc din greu.

Și mintea cea sănătoasă, întemeiată pe învățăturile cele adevărate creștinesci, mai întâiu de toate ne spune: să fim creștini buni, statornici în credința noastră strămoșescă, temători de Dumnezeu și implinitori ai datorințelor, ce ui le prescrie s. maica noastră biserică; să fim apoi muncitori, treji și deștepți în toate afacerile și întreprinderile noastre casnice, familiare și bisericesti naționale; să fim cumpătați în împlinirea lipselor și trebuințelor noastre zilnice; să fim economi buni și înțelepți în cele economice și cu deosebire să fim cu mare băgare de seamă la aceea, ca să nu ne înstrăinăm avutul nostru părintesc, adică pământurile și moșișorele, ce le avem, ci să le păstrăm din toate puterile, ca pe nice averi scumpe, pe care datori suntem să le lăsăm de moștenire urmașilor noștri. Căci știut este, că ceace dai din mână, anevoie se mai întorče îndărăt. Să îmbrățișem în sfârșit cu căldură științele, comerțul, industria și meseriile, căci acestea garantează ași starea bună materială și morală și fac înfloritoare viața popoarelor.

În credință, iubitorilor, că voi astfel veți urma dând ascultare sfaturilor binevoitoare ale Archireului vostru, primiți și acum salutările mele căldurose dorind din inimă, ca S. S. Sărbători ale Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos, să le puteți serba în pace, dragoste și deplină bucurie sufletescă, împreună cu familiile văstre la mulți ani fericiți.

Pre lângă împărtășirea binecuvântărei mele arhieresci rămân

Al vostru

Caransebeș în 18. Decembre 1895.

de tot binele voitoriu:

Nicolae Popea
Episcop

Studiu

despre Celfi și numele de localități

Dedicație P. S. S. Domnului Episcop NICOLAE POPEA

(Continuare)

Mi-a succes de a afla în Svițera un nume de pă-rău între dealuri, anume: Lissach, formațiune tocmai ca Lissava; liss deal ach la Cimbri apă: abha la Găllici apă, deci în Lissava e formă din dialect găllic. Din lis

s'au născut și formele las, les, los, lus și aceasta o dovedesc numele următoare: Lasberg în Austria de sus. Lesmont deal și sat în Franția, les deal, mont deal. Lessina o insulă a Austriei, cu dealuri până la 650 m. în e diminutiv; Lessines or. în Belgia cu petrărie. Leussberg, Leusbohel sunt multe. Lis-gau un teren muntos dela Harz spre sud-vest. Losberg, Lospuhel sunt multe. Losburg în Prusia, Loszburg în Württemberg. Luss colnic în Württemberg. Luszburg în Svițera; Lusen deluț în Böhmerwald.

Dar' se vedem forme de nume și din lumea vechiă Las oraș în Lucania, Lasion or. în Elis. Lsisos oraș în Dalmația și 2 pe insula Creta, apoi un părau în Thermopile, și altul în Sicilia. Los insulă lângă Thessalia; Lusias fluviu în Spania, Lusios fluviu în Arcadia. Lusius nume roman. Unele sunt nume de apă, altele de dealuri.

Dar' e întrebare, că ce înseamnă I în numele Ilișava. Am arătat păraie cu numele Lyssos, Lissas. În Attica, nu de parte de Athena e rîul Ilissus, în care curge Chephissus; i din Ilissus, e remășiță din Il, mare, deci Il-lissus mare apă. Poate că în anticitate s'a făcut diferența în Lișava mică și Lișava mare, deci Ilișava poate însemna, cea mare; acest il se reafă în Illyricum, il mare, lyr apă; în Illiberis, il mare, ber deal; dar uneori, când sunt 2 păraie aproape, se înseamnă cel mic deosebi cu e, i, și a însemnând mic, strimt, îngust, (vezi la Gilia, numele cu vocală înainte de gil) une-ori se află și articolul y, cum se crede, că e în Is-ter, Hi-ster.

Să auzim o analogie minunată! Lissabon capitala Portugaliei (vezi mappa din Lex. de Conv. Meier și descrierea) zace pe cracuri de deal, lângă rîul Tejo și aproape de mare; numele purcede din lis deal, abha apă și on, loc, sat oraș. Azi în fața locului, unii îl numesc Lisboa, lis deal, și doară ba, prejur loc. În anticitate s'a chemat Olisipo sau Olisippo. În lis-ip-po vedem lis deal, ip o formă din abha apă, [vezi Ivana] și o respective po=ba va loc. Ací Lisipa e identic cu Lișava, și dacă satul și ar fi căpătat numele dela acest rîurel, numele format bine ar fi fost Lis-av-va; sau Lis-av-von. În Olisipo e o înainte, în Ilișava e i. W. Obermüller crede că o purcede din articol.

Ce înseamnă deal, înseamnă totdeodată și stencă, peatră. Las la Greci peatră, laas, laos peatră. Lissai la Greci stencă goală, adică pleasă, fără pământ pe ea; Lissos tot aceea Lön (și Briz) în mineralogie un fel de peatră; Briz din bar deal; Briz e bort. în bortoane. La noi les în lespede. Dict. Ac. R. zice și lespede, se deduce din lapis latin, cu un s adaus. Dar' lapis purcede din altă rēdăcină.

Nici nume de aceste nu au scăpat neatăcate de Slaveni. W. Obermüller se luptă cu ei și la rēdăcina lis luând de basă Lissa din Posen. La Slaveni lesno e alun; lesno și lesny adj. de pădure; liska alunș, tufă de alun; dar' cred, că îndată ce li aducem aminte de Aissa-hora și Lysa-gora, vor pricepe, că lis înseamnă deal, și că astfel de nume, sunt cel puțin cu 2000 de ani mai vechi decât venirea Slavilor în Europa. În teritoriul lor, pela nume de alunș și de pădure, vor avea și ei drept.

În România: Leșa deal, pentru-că e: Piscul Leșii în jud. Putna, Leș deal în jud. Gorj, Leșile sat, în jud. Ilfov. Lissa loc, izolată în jud. Vâlcea, Lissa sat în jud. Teleorman etc. Cîne se interesează, are instrucțiune, ca să poată explica alte mai multe.

M a i d a n

În operat se spune, că satul Măidan zace între dealuri și pre ambele maluri a rîului Lișava. Astfel zace pe câmpul de lângă rîu și de lângă dealuri, și câmpul acela trebuie să fie mic, pentru-că Măidan înseamnă câmp mic; maid câmp, an mic; sau fiind-că an înseamnă și loc, maid câmp, an loc. În limba celtică: mahd, madh și maid, maidh, may, înseamnă câmp (W. Obermüller I. 281—289, 307. II. 706 etc.) nemșese Feld, ung. mező (din maïd d trecînd în z) și pămînt de arat.¹⁾ Celelalte forme le vezi în articolul *Maticiu*; deci nu mai-dan, ci maid-an. Tîrgurile încă și azi în parte mare se țin *afară la câmp*; și prin aceasta s'au deslucit cele din operat, aduse pentru cuvîntul măidan. În dict. Geogr. al lui N. G. Spineanu: Maidan e deal în comuna Crainesci. Dară deal e câmpul de lângă deal și dealul trebuie să aibă alt nume.

Maid-stone or. în Anglia la rîul Medway; Maiden-head or. în Anglia la rîul Themse; lângă ambele localități aproape sunt și dealuri, deci au o pozițiune tocmai ca Măidan, lângă apă și dealuri, și pe un câmp mic, ce dovedește en diminutiv în Maiden. Maidoi (resp. Medii) popor în Thracia, țara lor Maid-ike (ca Celt-ike) și se amintesc încă la Thucidide născut 471 ant. Cr. Maidii un despărțământ, un trib din Scordisci celți și în Albania. *Maidanum* or. vechiu în Gallia, ori dela maid-an câmp mic și um sufix latin pentru sat ori oraș, cu înțeles de loc; ori may, mai câmp și dan, oraș întărit, cetate. Madaii [Madaii] și Medoi [Medii] la Greci locuitorii Mediei din Asia; din madh, maidh, câmp; Media a fost o țară la câmp. Mediolanum oraș zidit de Galli (Celți) la an. 359 a. Cr. în Italia, din maidh, med câmp și llan șopru magazin; Mediolanum sau Mediolanium or. mai vechiu în Gallia, zidit de Celți Iumbri, unde împăratul Adrian a fundat colonie romană. Mediolanium din Italia azi se chiamă Mailand, la Italiani, Milano, și zace la câmp. Medin înseamnă câmp mic, în e diminutiv. Să auzim numai nume de orașe în Spania: Medina di campo, se vede, că nu au mai priceput ce e Medina și au adaus și câmp până ce în med e deja conceptul de câmp. Medina di rio Ieco, Medina di Sidonia. În operat se zice: *Padina* se numește șesul de pe coasta unui deal; adică câmpul de lângă deal; pad din madh, căci m trece în p; deci padina=madina, medina.

În România se află formele de nume: Madeni, Maderjac, Maderjăsci, Medeleni, Medoja, Mezu, Modoaie etc. Cele dela câmp se pot înșira aci; dealurile și munții se înșiră la articolul „Cornul Moater.”

¹⁾ Irice mais, maes câmp, cornval. mes, armorice waes. Cu z, wormaz (bior-madh) made wor e apă și maz=mező câmp.

Mărilla și mare

Deasupra de Ilișava mare, de Țarc și de Carpeneț este un deal și se numește Mărilă. Pe culmea lui Mărilă este o poiană în carea sunt băile climatice Mărila. După Lex. de Conv. M. se scrie Marilla și e deal de 820 m. deasupra feței mării. Numele e curat celtic, și purcede din mar, deal și il nalt și atîta e destul pentru de a-i sci numele; însă pe deal este și altă localitate, atunci în legătură cu il se adaugă la, ce înseamnă loc, și pentru aceasta trebuie scris: Mar-il-la.

În celtica, forma mai vechiă bwr și de aci bar, a însemnat: deal, munte; din acea formă: bar, iar, mar, par, var, încă înseamnă deal, munte. (Vezi Barbura, Fărle). Astfel mar 1) înseamnă deal, munte și cetate, loc întărit pe deal, și dacă mar e înainte de un cuvînt ce înseamnă deal, munte, atunci mar 2) înseamnă: *mare* [lat. magnus, nemț. gross, ung. nagy] și nalt. Dar mar înseamnă și părău, apă, din mi mic și ar apă, precum bior [vezi Buroni] din bi mic și ar apă, și apoi precum bar așa și mare în genere înseamnă rîu, apă; de aci latinul, mare [nemț. Meer, ung. tenger] românește mare adică: apă mare.

Numele Marilla nu stă singur în lume. Marilas or. pe insula spaniolă Luzon, întreaga insulă e stîncoasă și vulcanică. Marilles sat în Belgia. Marigliano sat în Italia; g nu se exprimă Mirila sat în România, cu ruini vechi, deci trebuie să zacă pe deal, deși Frunzescu nu o spune. Morella castel pe deal în Spania. Aci s'ar putea înșira: Borolea din deal în jud. Dorohoiu. Burilă în jud. Mehedinț, Farigliana sat în Italia. Parillas sat în Spania, acest il arată, că zace pe nălțimi.

Cîteva nume, în cari mar [mai vechiu mwr] înseamnă deal. Marberch deal în Elsația mar deal, berch nemț. berg, ieră deal, cătră numele celtic s'a adaus cel german. Marburg or. în Hessen, zace pe coastă de deal aci mar înseamnă deal, ori cetate, ce esplică burg. Marsberg deal în Westfalia; aci nu e vorbă de zeul roman de resboiu Mars, ci de celticul mar deal, și s poate purcede din ais nalt, sau din as=sa loc Marsi popor în Latium au locuit pe dealuri lângă Sabini. Alt Marsberg în Prusia, de 913 m. nalt e mai nalt decât Marillă, dar Marsberg trebuie să aibă în apropiere, soți mai nalți și aceștia au sufixul il, ori ir ce înseamnă nalt. Marug deal în Ciclova, lângă peatra Rolul [vezi Rol]; se vede că e mai mic decât Rolul, de aci mar deal și ug e diminutiv, dar deal ar fi mai mare, atunci mar, mare și ug din aigh deal (vezi ogaș). Moresberg în Odenwald din mor deal ais nalt. Moria, deac de 743 m. la Ierusalim. Passo del Moro un pas de deal de 2862 m. în Alpii Valisilor. În compozițiune: Dolwar deal lângă Meiningen, dol nalt (altcum deal) și war deal. Marisia și Maris-os rîu în Dacia, din mar deal, și is din ais apă, azi Mur-eș la Magiari Mar-oș. Murad un rîu ce curge în Eufrat, din mur deal și ad apă. Marsaille un oraș în Franția zace pe teren stîncos în formă de potcoavă; la început mai atînd între dealuri, azi lungit spre port, sau din mar deal, saille (=daille cetate și d a trecut în s) sau din

mar-sa-ly unde lly înseamnă loc. lângă acest nume punem Mar-sil-eni sat în jud. Ialomița. Numele nu seamănă din întâmplare, ci pentru-că în ambele locuri au trăit oameni de o viață. Muranum or. vechiu, azi Murano în Italia edificat pe terassele dealului Coscile, an sau e diminutiv sau înseamnă loc de sat. Murnau or. climatic în Bavaria, la piciorul alpiilor; n a ramas din an, și în vechime a fost: Muran; au e din av=va teren prejur, pentru un ținut mai mare; loc pentru un sat. Din go mic și av prejur, s'a format la germani cuvântul: gau un prejur deosebi la deal și cu câteva sate; gova ar putea fi la noi. Mornussul deal în jud. Mehedinț, Mourn Mountains deal în Irlanda; adecă numit și celtice și romanice. Murn-er Thomas nume de familie germană, murn deal mic, er om; Murn-u numele unui literat al nostru, de origine din Macedonia; unde u e de lipsă, ca să însemne om; ce e an în muntean. După aceasta instrucțiune. cine se interesează, poate afla sute de nume de dealuri în rădăcina numelui cu mar, mer, mir, mor, mur, myr.

Dr. At. Marienescu

(Va urma)

Prelegeri din teoria muzicii

făcute pentru elevii institutului pedagogic-teologic din

Caransebeș

Despre afinitatea (înrudirea) tonalităților

Componistul ar avea un câmp foarte restrins, dacă ar fi avisat în compozițiunea sa numai la tonurile unei tonalități. O atare compozițiune ar fi monotona și aceasta cu atât mai mult, cu cât o compozițiune ar avea o concepțiune mai mare. Varietatea însă, de care avem trebuință în toată viața, recere ca să se folosească și tonurile altor tonalități cari sunt în afinitate cu cea principală. Gradul de afinitate între două tonalități se statoricește după numărul tonurilor care sunt comune.

În afinitatea cea mai de aproape, sau de gradul întâiu, stau acele tonalități, care nu se deosebesc prin nici un ton sau numai prin unul d. e. *do major* cu *la minor* (antică) nu se deosebesc prin nici un ton.

Modul armonic al scării *la minor* se deosebește numai prin un ton, anume prin al șeptelea, adecă în *la minor* se numește *sol* \sharp , în *do major* *sol*. Modul melodic al scării *la minor* se deosebește prin două tonuri de cea *majoră*, adecă prin al 6-lea și al 7-lea, având însă tonurile cele mai caracteristice comune. Tot așa se are cu tonalitățile de nume egal. D. e. *do major* cu *do minor*. Tonalitatea *do minor* (antică) se deosebește de *do major* prin trei tonuri, cea *armonică* prin două și cea *melodică* numai prin unul. Tonalitățile, cari se deosebesc prin două tonuri, sunt înrudite în gradul al doilea; d. e. *sol major* cu *la major*; în *sol major* vedem tonurile *do* și *sol*, în *la major* *sol* \sharp și *do* \sharp .

Gradul de afinitate între tonalități, ne arată bine cercul de *quinte* și *quarte*. Cu câte *quinte* în sus sau *quarte* în jos, sau vice versă, este o tonalitate departe de cealaltă, în atâtea grad de înrudire stau tonalitățile.

Din aceasta rezultă următoarea regulă: cu tonalitatea *majoră* stau în întâiu grad de afinitate:

- tonalitatea *majoră* de dominantă;
- tonalitatea *majoră* de subdominantă;
- tonalitatea *minoră* paralelă;
- tonalitatea *minoră* cu nume egal.

Aceasta se poate înfățișa în forma următoare: d. e. cu tonalitatea *do majoră* stau următoarele tonalități în afinitate de gradul întâiu:

Sol	Si	Mi \flat
do \overline{Do} la	mi \overline{Mi} do \sharp	la \flat \overline{La} \flat fa
\overline{Fa}	\overline{La}	\overline{Re} \flat

NB. Litera mare subliniată este tonalitatea cătră care căutăm tonalitățile înrudite. Literale mari înseamnă tonalitățile majore, cele mici pe cele minore.

Cu tonalitatea *minoră* stau în afinitate de gradul întâiu următoarele tonalități:

- tonalitatea *minoră* de dominantă;
- " " de subdominantă;
- tonalitatea *majoră* paralelă;
- " " cu același nume.

mi	fa \sharp	do
La \overline{la} Do	Si \overline{si} Re	Fa \overline{fa} La \flat
\overline{re}	\overline{mi}	\overline{si} \flat

Caracteristica tonalităților

În cel mai mare contrast, în privința caracteristicii, stau tonalitățile *majore* cu cele *minore*. Tonalitatea *majoră* are următoarele caracteristice: sonoră limpede (clară), decisivă, bărbătească. Tonalitatea *minoră* are caracter posomorit, fin, melancolic etc. Tonalitățile *majore* și *minore* se deosebesc între ele încă prin caracteristica specială, dependentă de înălțimea tonului fundamental, pe care sunt formate. Caracteristicile acestea însă nu se pot statori cu positivitate, fiindcă marginile efectului și însușirile fie-cărei tonalități nu se pot determina destul de clar.

Mulți teoretici voese a fixa cam în modul următoriu caracteristica tonalităților:

Tonalitățile majore

Do major are un caracter limpede, vesel, nevinovat.
Sol " " " " plăcut, idilic.
Re " " " " pompos, fanfară, sgomotos.
La " " " " clar, bucurie, plăcut.
Mi " " " " focos, festiv.
Si " " " " pasionat, vehement.
Fa \sharp " " " " festiv, victorios.
Fa " " " " liniștit, moderat, inimos,
Si \flat " " " " amoroș, moale, devotat.
Mi \flat " " " " splendid, pompos, religios.

[întim.

La♭	"	"	"	"	întunecat, religios.
Re♭	"	"	"	"	plângător și zimbitor.

Tonalitățile minore

La	minor	are un caracter	sincer, melancolic, bise-	[ricos.
Mi	"	"	"	văitătoriu, împăcător.
Si	"	"	"	întunecat, moale, plân-
				[gătoriu.
Fa#	"	"	"	melancolic.
Do#	"	"	"	desperat.
Sol#	"	"	"	temătoriu, văitătoriu.
Re#	"	"	"	groaznic, foarte cu dor.
Re	"	"	"	moale, încet, trist.
Sol	"	"	"	emoționat, amar,
Do	"	"	"	plin de durere și trist.
Fa	"	"	"	lăcrămos, dureros.
Si♭	"	"	"	nemulțămît.

Că componiștii observă caracteristica tonalităților, ne putem convinge studiând operele lor.

(Va urma)

Invitare de abonament

„Foia diecesană“.

Mulțămînd tuturor acelor, cari au dat până acuma ajutorul lor spiritual și material pentru susținerea acestei foi, îi rugăm totdeauna, ca și pe viitoriu să sprijinească întreprinderea noastră, cu atât mai vîrtos, pentru-că această foie are o misiune mai înaltă culturală și anume: înaintarea intereselor noastre bisericesci, școlare și soțiale.

Deschidem deci un nou abonament pe semestrul I. al anului 1896. cu prețurile de pînă acuma și adevă:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an întreg 5 fl. — cr. sau 10 coroane.
pe jumătate de an 2 fl. 50 cr. „ 5 „

Pentru România și străinătate:

pe un an întreg 14 franci.
pe jumătate de an 7 franci.

Redacțiunea și Administrațiunea.

Varietăți

Comitetul parohial din loc, întrunit Dumineca trecută în ședință estra-ordinară, a ales de president al său, în locul regretatului căpitan Ioan Popoviciu, pe D-I Ilie Curescu, presidentul mai multor corporațiuni în Caransebeș.

Apel. Am primit următorul apel: „Locuitorii comunei noastre Valeadieni avînd din vechime o școală, ce acum nu mai corespundea de loc spiritului timpului, sau pus pe lucru și cu mari și însemnate jertfe abia au potut să și zidească o școală nouă, corespunzătoare din toate punctele de vedere, și să înainteze cu lucrul, până să o vază sub acoperemînt. Isovarile materiale ale acestor locuitori darnici însă, au săcat cu totul așa că acum prelîngă toate opintirile, prelîngă toate jertfele și bunăvoința a înainta cu lucrul și a fi numai noi cu ale noastre puteri, acest focalariu de cultură — deocamdată ni-e imposibil. De aceea apelăm la simțul creștinesc a P. O. D-Tale rugându-Te ca pe unal, căruia îți zace la inimă înaintarea și înflorirea neamului nostru românesc să binevoiești a colecta în cercul amicilor și cunoșcuților D-Tale ajutoare în bani pentru școala noastră gr. or. română. Iar suma adunată dimreună cu această listă, Te rugăm să binevoești a o trimite pînă la 1. Mai 1896 la adresa: George Cătană învățătoriu și notariul comit. parohial în Valeadieni, u. p. Delinești, via Caransebeș. Resultatul acestor liste esmisă se va publica în „Foia Diecesană“ și „Dreptatea“. Sperînd, că ca Român bun și ca creștin adevărat vei ajuta cauzei noastre, rămînem: Valeadieni, în 1. Decemvre 1895. În numele comunei noastre bisericesci gr. or. Ioan Meda, preot și președ. com. par. George Cătană, învățătoriu și notariu al com. par.“ — Și Foia diecesană“ colectează în înțelesul acestui apel.

Societatea română de lectură din Caransebeș și-a ținut adunarea sa generală Duminecă în 17 Decemvrie v. Nou alesul comitet se compune din următorii Domni: President Dr. Traian Badescu; vice-president Iuon Ionaș; notariu Nicolae Velcu; bibliotecariu Dr. Petru Barbu; cassariu Grigorie Vădrariu; econom Ioan Mihaiu; membrii în comitet: Dnii Iosif Bălan, Traian Barzu, Stoica de Hațeg, C. Pepa, A. Cămpian, George Ianculovicu și Ioan Nemojan.

Fidanțare. Amabila domnișoară Maria Pepa, fiica venerabilului preot și asesor consistorial George Pepa, s'a incredințat cu învățătoriu Simeon Rezvan în Domașnia.

Societatea română de cântări și musica din Caransebeș aranjază cu conlucrarea Domnișoarelor Milli Hüttner și Cornelia Drăgălina un Concert împreunat cu joc în presara Sân-Văstiiului, adevă la 31 Decemvrie v., în localitățile otelului la „Pomul verde.“ Întrarea membrilor reuniunii grătuită. Nemembrii solvesc 50 cr. de persoană și 1 fl. 20 cr. de familie. Începutul la 8 oare sara. Program concertului e următoarea: 1. „Noaptea“ de Schubert, cor de bărbați. 2. „Doi ochi“ de G. Ventura quartet pe violini cu acompaniare de cimbălă. 3. „Dorul înstrăinatului“ de I. Vidu, cor de bărbați. 4. „Moara din Schwarzwald“ de R. Eilenberg piesă de piano, cu patru mâni. 5. „Serenadă“ de I. Vidu, cor de bărbați. 6. a) „Ave Maria“ de Schubert; b) „Arie română“ piese pentru cello cu acompaniare de pian. 7. „Unde ești“ de Șerbănescu, quartet pe violini cu acompaniare de cimbălă. 8. „Bobocel și inele“ de Ioan Vidu, cor de bărbați.

Alegerea de învățătoriu în Sudriaș-Jupani s'a ținut Duminecă la 10 Decemvrie st. v. în prezența domnului Inocențiu Bogdan, capelan protopresbiteral în Făget,

ca esmis din partea Prea On. Domn protopresbiter. Ales a fost cu majoritate de voturi D-l Samson Logojan, învătătoriu în Foroșești.

În Cornia s'a ales ca membru în congregație, în locul Dlui Ilie Curescu, D-l căpitan în pensiune Ioan Topal.

Bibliografie. A apărut: *Ermenentică biblică* de Dr. Constantin Chiricescu, profesor la facultatea de teologie din București. Tipărită cu binecuvântarea și spesele Prea Sântitului Episcop de Argeș D. D. Gherasim Timuș, doctor în teologie. București, Tipografia curții regale. Prețul 2 lei.

Concerte și petreceri. Tinerii argăsitori români din Logoj aranjază în sala otelului „Concordia“ Marți în 26-lea Decembrie 1895 st. v. o petrecere de joc, la care invită respectuos *Comitetul aranjatoriu*. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice. Prețul de intrare de persoană 1 coroană, de familie 2 coroane. Începutul la 8 oare seara.

— Corul plugarilor români din Oloșag invită la primul concert împreunat cu joc, ce se va aranja în a doua zi de Crăciun (26 Decembrie stitul vechiu) în sala școlii din loc. — *Comitetul aranjatoriu*.

— În Arad se va aranja balul român la 5 Faur 1896 st. n. în salele otelului „Crucea albă“ în favorul școlărilor români lipsiți de mijloace. Începutul la 9 oare sara. Suprasolviri se primesc cu mulțămintă și se cuitează în public.

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III-a din Verciorova, protopresbiteratul Caransebeșului să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele :

1. Sesiunea parohială de 33 de jugere.
2. Birul preotesc de câte 50 cr. dela fie-care număr de casă.
3. Competințele stolare pentru funcțiunile prescrise dela boteze, logodne, cununii și înmormântări să plătesc după norma stolară staverită de sinodul eparhial din anul 1880 sub Nr. 130 prot. și anume dela credincioșii de clasa I. cari plătesc dare directă de stat dela 8 fl. în sus; dela cei de clasa a II-a, cari plătesc darea directă dela 4 fl. în sus și dela cei de clasa a III-a, cari plătesc dare directă până la 4 fl. Cetirea canonului la eșirea sufletului și tămâierea mortului nu se plătesc separat
4. Alte venite stolare accidentale sigure 30 fl.
5. Cortel natural corespunzătoriu cu grădină.

Doritorii cu calificațiunea recerută din timpul mai nou sunt poștiți a-și trimite recursele lor Prea On. Domn protopresbiter tractual în Caransebeș până la termenul indegetat și a se presenta în biserică în vre-o Duminecă sau sârbătoare, dar aceasta cu scirea protopresbiterului concernent.

Verciorova, din ședința comitetului parohial ținută în 10/22 Decembrie 1895.

[103] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs

În Sân-Miclăușul-mare, Comitatul Torontalului, devenind la școala confesională gr. or. română postul de învățătoriu vacant, pe acesta se publică concurs cu ziua de alegere pe Duminecă, după S.-Botez al Domnului, 7/19 Ianuarie 1896.

Emolumente :

- a) În bani gata 350 fl.
- b) Cortel în natură cu 3 odăi, cuină, cămară și șopru; — apoi grădină de legumi intra- și estravilană.
- c) Un juger de pământ de arătură.
- d) 2 orgii lemne de foc pentru sine.

Dela competenți se pretind :

- a) Cualiificațiune cu esamen din limba magiară și cunoascerea acesteia în vorbire și scriere.
- b) Adeverință dela Inspectorul școlariu competente despre servițiu, desteritate și diligență, apoi purtarea morală de până acum.
- c) Presentare în persoană, ca învățătorii să-și arăte desteritatea în cele rituale.
- d) Alesul e deobligat a propune și în școala de repetițiune și a susținea într'o strană cântările rituale.

Recursele adresate Comitetului parohial să se espedeze pe adresa subsēmnatului până în 6/18 Ianuarie 1896 la Nagy-Szent-Miklós (Torontál).

Sân Miclăușul-mare, în 12/24 Decembrie 1895.

Svetoniu Petroviciu,

paroh vicariu-protopop. ca președ. comitetului parohial.

[100] 2—3

Concurs

Conform ordinațiunei Ven. Consistoriu diecesan din 22 Noembrie Nr. 3435 B. ex 1895, să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în Foaia diecesană, pentru întregirea definitivă a postului de paroh, în parohia de clasa a II-a din comuna Tievaniul-mic, protopresbiteratul Oraviței, comitatul Caraș-Severin.

Emolumentele sunt:

1. O sesiune parohială constătătoare din 30 de jug. de pământ.
2. Un intravilan și estravilan parohial de câte 800 stênjeni. □
3. Stola usitată dela 250 de case.

Cei-ce doresc a ocupa acest post și au calificațiunea recerută, au să-și substearnă recursele instruate conform statutului organic bisericesc și a regulamentului pentru parohii adresate comitetului parohial gr. or. rom. din Tievaniul-mic prea on. oficiu protopresbiteral gr. or. rom. din Oravița-montană.

Recurenții sunt poștiți a se prezenta în vre-o duminică sau sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta dăstăritatea în cântare și oratorie.

Ticvanu-mic din ședința comitetului parohial gr. or. rom. ținută la 11 Decembrie 1895. 2—3 [101]

Ioan Milovan
președinte comitetului
parohial.

Ioan Drinca
notariu comitetului
parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de învățătoriu dela clasa doaua a școlii confesionale gr. or. din Retișor se escrie concurs cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în Foia diecesană.

Emolumentele sunt:

1. Salariul în bani gata 400 fl.
2. Paușal scripturistie 10 fl.
3. Pentru conferințele învățătoresci 10 fl.
4. Pentru adunarea generală 5 fl.
5. Un juger și 400 □ pământ de arătură
6. Cortel liber cu grădină de legumi.
7. Dela înmormântări, unde va fi poștit 30 cr.

Refectanții vor trimite recursele lor, ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial, oficiului protopresbiteral al Vêrșetului în Srediștea-mică, via Vêrșet, și se vor prezenta în atare Duminică sau sârbătoare în s. biserică spre a-și arăta dăstăritatea în cântare și tipic.

Preferiți vor fi cari pre lângă testimoniu cu calcul general bun vor putea conduce un cor vocal.

Alesul are să se mute în comună pe spesele sale.

[102] 2—3 *Comitetul parohial.*

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Concurs

Conform ordinațiunii consistoriale 18 August a. c. Nr. 2421 șc. se escrie concurs pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. română din Vucova protopresb. Buziașului, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foia diecesană.”

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 190 fl. 40 cr.
2. 12 Hl. și 40 litre de grâu.
3. 12 Hl. și 40 litre de cucuruz.
4. 3 jugere 913 st. □ de pământ.
5. Cortel liber cu grădină intravilană.
6. Dela înmormântări unde va participa 20 cr.
7. Paușal pentru scripturistica 4 fl.
8. Paușal pentru participarea la conferințele învățătoresci 8 fl.
9. Trăsuri de a aduce învățătorului 16 metri de lemne.

Pentru încălzirea școlii îngrijește comuna bisericăască.

Redactor responsabil: Dr. PETRU BARBU

Recurenții cualificați sunt avisați, ca recursele lor ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial se le subștearnă adm. protopresb. Aureliu Drăgan în Ghilad per Csákova având dênșii a se prezenta în s. biserică în vre-o Duminică sau sârbătoare, dar nu în ziua alegerii.

Cei ce cunosc misica vocală și instrumentală vor fi preferiți, cu scopul de a instrua și conduce corul vocal.

Vucova din ședința comitet. parohial ținută la 5 Noembrie 1895.

[98] 3—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Aureliu Drăgan* adm. protopresb.

De vindut o vacă cu vițel de trei săptămâni, rasa Pinzgau, la Alesandru Bălaș magistru silvanal Caransebeș.

În casa D-lui Căpitan **Temeș**, strada Teiușului este de închiriat o **locuință mare și frumoasă**, la stradă, dela 1-a Aprilie încolo.

Din incidentul apropierii

sârbătorilor Crăciunului

am onoare a atrage atențiunea on. public din loc și prejur asupra escelentelor produse din confetăria mea.

Îmi permit în deosebi a atrage aceasta atențiune din considerarea, că deoarece mi-a succedat a dobândi pentru confetăria mea pe una dintre cele mai bune puteri din confetăria „Kugler” din capitală, sunt în plăcuta poșție a corespunde pretensiunilor excuisite.

Toate artițiile aparținătoare acestei brange se produc după cea mai noauă metodă și din cea mai bună calitate.

Rog on. public să mă onoreze cu comande cât mai dese.

Cu distinsă stimă

G. Imbronoviciu,

prop. de confetărie

[99] 3—8